

הרה"ג ר' דוד רקמן זצ"ל

שלא לשמה בגט ודבשלבל"ע

ב,,הפרדס" (ח"א חוברת ב' סי' ל"א) מביא קושיא אחת מלומדי הישיבה רשיקאגא. ביבמות (נ"ב:), אמר ללבלר כתב גט לאורסתי וכו', ולאשה בעלמא אינו גט מפני שאין בידו לגרשה. ובתוס' שם, דזהו דוקא למ"ד אין אדם מקנה דשלבל"ע כו'. ושיטת הרמב"ם היא דאינו גט מפני שלא נכתב לשמה. והקשה דא"כ, היאך מהני לרבי אצל גט שיחרור, דגם גט שיחרור בעי לשמה. ותי' דגם לפ"ד הרמז"ל אם אדם מקנה דשלבל"ע הוי בת גירושין ונכתב לשמה. אבל באמת זהו דבר קשה לומר, מאחר שאין עוד שום עבדות בעולם, היאך נקרא זה לשמה ולשם גירושין. ועי' בקרבן נחנאל שם מביא בשם הטור, וכל המפרשים תפסו בדעת הרמב"ם, דגם למ"ד אדם מקנה דשלבל"ע אינו גט, ואצל דין לשמה אין שום נפק"מ אם יכול להקנות או אינו יכול הקנות דשלבל"ל. ואף שהחת"ס כתב כן, דלדעת הרמב"ם ג"כ למ"ד אדם מקנה דשלבל"ל הוי לשמה, אבל כל המפרשים לא הבינו כן בדעת הרמב"ם. ושוב נשארה הקושיא, היאך מהני לרבי גבי שיחרור, דג"כ צריך לשמה וכנ"ל.

ואמרתי לתרץ זה ולבאר כל הענין באופן אחר, כי לבד שיש אצל עבד דין גט שיחרור אשר לזה צריך כל דיני גט, עוד יש באפשרותו לקנות א"ע מהאדון בשטר, וממילא הוא משוחרר, וכיוצא בזה יש בגיטין (ל"ח:), רבי אומר, אף הוא נוחז דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו, ומבואר שהעבד יכול לקנות א"ע בכסף וממילא הוה"נ בשטר. ובזה האופן אינו צריך כל דיני לשמה. וזהו מה שאמר רבי בלוקח עבד ע"מ לשחררו כגון דכתב לו לכשאקחך הרי עצמך קנויה לך מעכשיו, וע"ז אינו צריך לשמה.

ושוב ראיתי בקצוה"ח (סי' ר') שהקשה על כל שטר שיחרור שנכתב שלא לשמה, מדוע לא יועיל כמו שטר מכירה. ומתרץ, כי רק אצל גט שיחרור יש לו יד לקבל השטר, ואמרינן גיטו וידו באין כאחד. אבל לענין שטר מכירה אין לו יד לקבל השטר, וא"כ זהו דוקא אצל זה שהוא כבר עבדו. אבל הכא שנתן לו השטר עוד קודם שלקחו, למ"ד אדם מקנה דשלבל"ע, בודאי עוד יש לו יד לקבל השטר, ומהני בתורת מכירה, ואין כאן שום קושיא על הרמב"ם.*

* [המחבר, ז"ל, כיון בדבריו לדברי הקצוה"ח בספרו אבני מלואים (סי' ל"ה ס"ק י"ג) בביאור שיטת הרמב"ם.]